

Мътното езеро

МЪТНОТО ЕЗЕРО

Бездънно ли е Мътното езеро и вярно ли е, че нищо не остава в основата му, а тъмни зли сили повличат в бездната всичко и всеки, докоснал се до водите му? Каква е връзката между езерото и мистичните Орфееви скали, надвиснали над него?

То е колкото плашещо и зловещо, толкова и красиво и очарователно. Намира се в най-високата част на еко зона „Смолянски езера“, точно под Орфеевите скали. За възникването му няма ясна датировка, но за сметка на това не липсват легенди за появата му.

Според поверията над езерото тегне лоша поличба и зли духове витаят над мътните му, почти черни води. Мястото, където се намира то, е мрачно и тъмно и дори в най-слънчевите дни тук почти не достига светлина. Сякаш слънцето бяга от там и лъчите му не смеят да огряват скритото от хорските погледи място.

Мътното езеро е наричано от някои Тъмното езеро и причината за това е очевидна. Разположено е наред гъсти, мрачни гори, в които високи смърчове преплитат клоните си едни в други, точно в подножието на мистичните Орфееви скали.

На тези скали обичал да застава гласовитият Орфей, защото от тях най-звънко се чувал гласът му и най-силно огласяла околността неговата лира. На тези скали дошъл той, за да излее болката си след като Хадес отвел завинаги любимата му Евридика в подземното царство на мъртвите, твърди се в пещерата Дяволското гърло.

Орфей заплакал и тъжни, мрачни звуци огласили всичко наоколо. Скалите настръхнали, а горските твари изтръпнали под тежестта на нещастните му песни. Под влияние на магията те се отправили към мястото, откъдето идвала примамливата мелодия. Орфей продължавал да свири от

скалите, а животните поели към тях и стигнали до тъмно езеро. Езеро, в което царували жестоки демони и което поглъщало безвъзвратно всичко и всеки, докоснал се до водите му. Орфей не спирал да свири. Искал и него да погълне езерото – дълбоко в бездната, там някъде в подземното царство на мъртвите, където останала любимата му Евридика.

Точно тогава, тъкмо преди той и горските обитатели да достигнат черните води на езерото, слънчев лъч докоснал лирата на Орфей. Той престанал да свири и погледнал нагоре. В този момент друг лъч, този на надеждата, озарил душата му и Орфей разбрал, че колкото и силна да е любовта му към Евридика, тя не бива да измества любовта към живота.

Дали легендите са верни не се наемаме да кажем, но и днес водите на Мътното езеро са мрачни и зловещи, а сред

дърветата природата е изваяла лирата на Орфей и трона на Евридика. Ще ги видите, изкачвайки пътеката, водеща към езерото.

Името на езерото се свързва и с други вярвания, според които там, в тъмнозелените му, почти черни води живеят зли сили, които повличат всичко и всеки в дълбокото. Може би оттук идва познатото ни народно проклетие „Мътните да те вземат“. Прокълнатите потъват в бездната, в дълбоката черна и мътна тиня.

Въпреки цялата мистика и потайност Мътното езеро пази едно особено очарование и загадъчна красота. То е част от еко системата „Смолянски езера“, включваща също Бистротото и Тревистото езера.

Езерата са пръснати от Орфеевите скали и връх Снежанка до

Смолян. Образувани са в пониженията на голямо свлачище. Преди години езерата са били над двадесет на брой, но голяма част от тях с течение на времето са затревени, пресъхнали и превърнати в рибарници. Днес са останали седем, три от които са особено интересни и впечатляващи. Тях може да видите като тръгнете през кв. Езерово на Смолян, поемайки по пътя за лифта Смолянски езера – Снежанка.

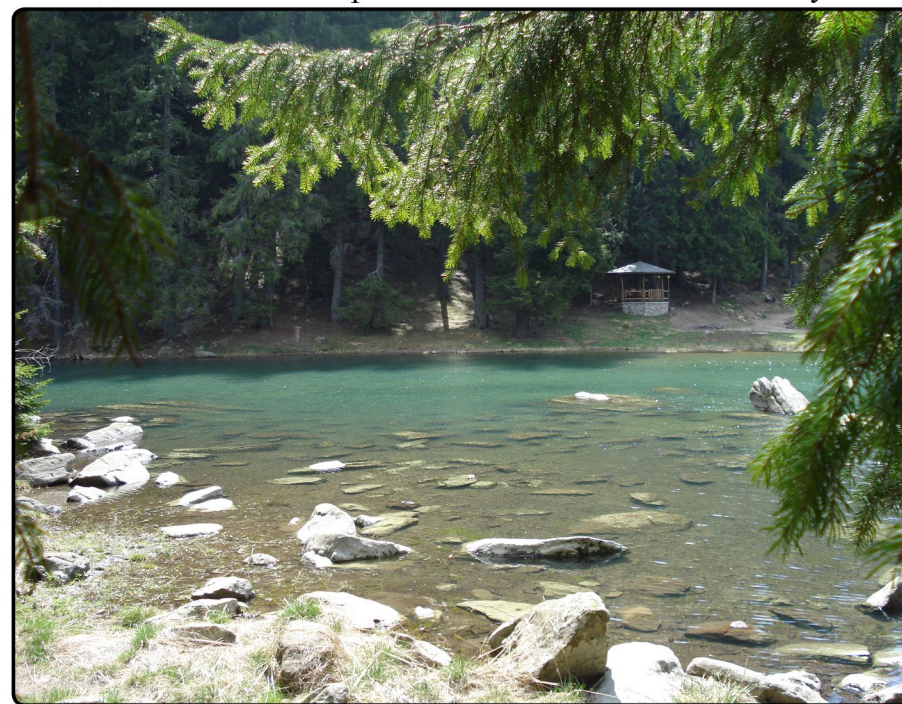
Първото, до което ще стигнете и намиращо се непосредствено до пътя, е Тревистото езеро. Наричат го така, защото при засушаване, особено през летния сезон, в него израстват буйни треви. Близко 30% от площта му е заета от торфен пласт с дебелина около метър. Местността наоколо е много популярна сред местните жители като място за пикник през почивните дни.

Тревното езеро е свързано чрез речен ръкав с Бистротото езеро.

Последното е най-голямото по площ от езерата (близо 8 хектара) и колкото заблатена е водата на Тревистото езеро, толкова кристално чиста е тази на Бистрото езеро. Тук дърветата и облаците се оглеждат във водите, пред езерото се открива невероятна панорама към Смолян, а зад гърба Ви се извисяват Орфеевите скали. Това е най-красивото и най-пречистващото езеро. Усещането тук е наистина уникално. Ако поемете нагоре по пътеките през боровата гора, ще стигнете до най-високо разположеното (1500 м.н.в) и най-дълбоко (4,5 метра) езеро, а именно Мътното езеро. Трите от най-големите езера се намират на около 5 километра от края на Смолян. Минава се през кв. Езерово на града в посока към курорта Пампорово. След края на града пътят се разделя на две – за Пампорово и за лифт Смолянски езера. Вие трябва да тръгнете в посока към лифта. След около 5 километра по асфалтов път ще стигнете до открито място

с малък параклис. Там са първите от езерата. Мястото е обозначено, има информационни табели. До Мътното езеро може да стигнете по горска пътека за около 15-20 минути.

Средна Арда

ГАРА СРЕДНА АРДА

Смятате ли, че е възможно пътнически влак да спира на гара насред пустошта, на място, където не живее никой? Представете ли си, че алтернативният достъп до тази жп гара освен с влак е... по вода?

Край гара Средна Арда има прекрасна природа, очарователен язовир, загадъчни скални ниши, с две думи – много красота, и... нищо друго. Няма хора и населено място – нито град, нито село, нито пък махала. Защо и кому е нужно тогава там да бъде построена жп гара?

Няма да прозвучи пресилено, ако кажем, че Средна Арда е най-атрактивната и най-непознатата в Родопите, а вероятно и в България гара. Дори за най-заклетите познавачи на родопските потайности тя често е оставала скрита – там някъде зад завоя, следващ извивките на язовира. Освен глождеща любопитството загадка гарата е и огромно предизвикателство дори за най-големите ентузиаста.

Четири километрова железопътна линия, два тъмни тунела без абсолютно никакво осветление и два скални просека, през които се промушва жп линията – това е най-малкото, за което следва да сте подготвени в случай, че решите да поемете към Средна Арда.

Освен желание ще са Ви нужни здрави крака, удобни обувки и най-важното – фотоапарат, с който да запечатате многото красиви гледки. Тях ще срещате навсякъде по пътя си – язовир Студен кладенец, платото Моняк, тракийските скални ниши, мостът на река Перперешка и разбира се самата Средна Арда. Имайте предвид, че гарата се намира в едноименната защитена местност Средна Арда, обособена като такава с

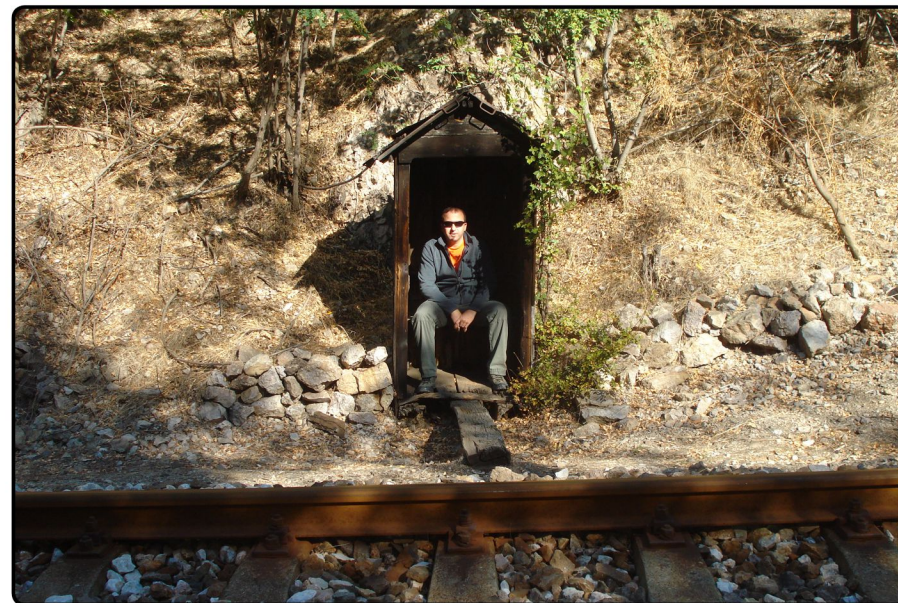
цел опазване на редки растителни и животински видове, сред които лешояди, ястреби, соколи и черни щъркели. Затова по време на пътешествието си отправяйте поглед във всички посоки – надяваме се да успеете да видите някои от тях. Възможностите Ви да стигнете до гара Средна Арда са няколко:

Първата, разбира се, е да се качите на влака, чието движение е ограничено до два пъти дневно, затова – в случай, че решите да ползвате тази опция, проверете предварително разписанието му. Влакът обслужва жп линията Русе – Подкова – третата най-дълга у нас.

Втората Ви алтернатива е с лодка по язовира. За целта е нужно да намерите лодкар, който да Ви превози, но това, оказва се, съвсем не е лесна задача.

Третата и най-атрактивна възможност е да извървите пеша цялото разстояние от гара Звезделина до гара Средна Арда. Изходен пункт е Кърджалийското село Звезделина. Може да оставите автомобила си пред гарата и смело да поемете по жп линията. Трябва да вървите на изток, в посока обратна на тази на с. Звезделина и с. Широко поле. Ще вървите по самата жп линия, ще преминете през два неосветени тунела с дължина около 50 – 60 метра, два скални просека и малка спирка също с името Средна Арда (обозначена е с

ръждясала табела и малка къщичка, готова да приюти един човек). Времето, за което ще изминете четири километрова участък, зависи от физическата Ви издръжливост и от броя и продължителността на почивките, които правите, за да снимате красивите гледки по пътя си.

Не пропускайте добре да огледате скалните ниши, разположени вляво до самата жп линия. Те са една от най-големите загадки в Родопите. Особеното на точно тези е, че те ще бъдат съвсем близо до Вас, точно пред очите Ви и не се съмняваме, че ще усетите магията им. Щом стигнете до нишите, гара Средна Арда вече е съвсем близо.

Вероятно по целия си път ще се чудите как и защо гарата се е появила точно тук, където няма никой. Истината е, че до 50-те години на миналия век гарата е обслужвала населението, живеещо в околните села. В района е имало няколко селища – Дарец, Зорница, Крояци, Петлите, както и махала Средна Арда (със старото си име Гъдърлал) с общо население между 500 и над 600 души според данни от различните регистри. Всички те са разрушени, а населението им е принудително изселено заради строежа на язовир Студен кладенец, в чиято

„чаша“ те попадат. Това се случва през 1952 г. - 1955 г., а с Указ № 183/14.05.1957 г. тяхното официално заличаване става факт. Част от жп линията, която вървяла по дъното на новия язовир, била повдигната и така на днешното си място се появила гара Средна Арда.

Гарата се оказала в пуста, но красива местност, където вече няма хора, но все още оттук минава влакът, пътешественици и ентусиасти.

Църквата с демоните

ЦЪРКВАТА С ДЕМОНИТЕ

Знаете ли къде се намира най-загадъчната църква в Родопите и защо в нея са изрисувани образите на страшни, но същевременно примамливи демони? Вярно ли е, че един от светците, изобразен на икона в храма, крие образа на жена? Има ли връзка между легендите за любовта и изкушението и дяволските лица?

Църквата „Свети Георги“ в Голямо Белово е сред най-старите действащи храмове в България. Черквата е красива, впечатляваща, загадъчна и мистична. За нея обаче се знае малко. Малко са и посетителите ѝ, при все че се намира на съвсем достъпно място в центъра на селото.

Строежът ѝ започва преди повече от 200 години през далечната 1806 г. Според изискванията на тогавашната османска власт храмовете на християните трябвало да са ниски и височината им да не надхвърля тази на турчин, яздещ кон (на гяурите не било позволено да се качват на кон). По тази причина сградата е частично вкопана в земята. Архитектурата ѝ следва в голяма степен тази на намиращата се недалече от нея Беловска базилика и представлява трикорабна базилика с притвор и галерия. Строителството на храма отнема няколко години и през 1813 г. той е окончателно завършен. В културно отношение е един от

най-стойностните у нас и е представи-телен национален паметник на българското възрожденско изкуство.

Иконите в църквата са дело на създателя на Самоковската зографска школа и баща на Захари Зограф - Христо Димитров (1807 г), а достойно е представен и зографът от Рилския манастир - монах Йеротей (1808 г). Изключително произведение на възрожденската дърворезба е иконостасът, изработен от майстори от Банско-Разложката дърворезбарска школа. Църквата е изографисана през 1844 г. от самоковеца Петраки Костович. Таванът е пъстро оцветен и красиво резбован.

Освен с общопризнатата си културна и художествена стойност черквата впечатлява с рядко срещаните изображения на демонични сили, вплътени в капителите на колоните ѝ.

Образите на дяволи, чудовища и демони се срещат и в други църкви (досега са открити в около 80 на брой) по нашите земи. Част от тях представляват интересна смесица от езически послания и християнски вярвания. Следва да се отбележи,

че съществуват различия между ликовете им като не винаги те олицетворяват еднозначно Дявола, а често са вплъщение на други, в по-малка степен сатанизирани демони. Подобно отъждествяване може да бъде съотнесено към демоничните лица в църквата в Голямо Белово.

На колоните са нарисувани различни демони. Някои озъбени и зловещи, други – с изкривена и някак мамеща усмивка. Те гледат отвисоко и сякаш търсят душите, които могат да изкушат, за да поемат хората към тъмните дебри на греха. Демоните отправят своя мрачен, но в същото време съблазнителен поглед към посетителите на черквата, за да видят кое човешко създание ще се поддаде на примамката им. Това своеобразно изпитание на духа можели да преодолеят само най-твърдите, най-вярващите. Слабите духом се подлъгвали и тръгвали по греховни пътища.

Съблазънта не подминала и един от майсторите на църквата. По време на строежа той често ходел в селото и там срещнал омайна красавица. Хубостта ѝ нямала равна в очите му и майсторът ден и нощ не преставал да мисли за нея. Жената била омъжена и вретена на друг и майсторът знаел, че

помислите му са греховни, но въпреки това душата му била изпълнена с желания, каквито само Дяволът можел да всели. Мъжът разбирал, че не е възможно обичаната чужда невяста да бъде с него и за да запълни пустотата в сърцето си, решил да възплъти образа ѝ в храма. Така тя щяла да бъде винаги с него и да го гледа от стената.

Ръката на майстора, направлявана от злите демони, скрила образа на любимата му в една от иконите на светците, когото той нарисувал с женски черти, с нейните черти. С това мъжът сторил голям грях. Грях, който не можело да бъде простен. Последствията не закъснели и скоро майсторът изчезнал безследно, а неговата възлюбена понесла тежко наказание и цели девет години раждала мъртви деца. Така човешките слабости и своеволия били наказани.

Дали и къде в черквата е скрита греховната икона днес никой не знае, но от колоните в храма все още наблюдават лукавите демони в търсене на следващите слаби души. С цялата си мистичност и неразгадани тайни църквата „Свети Георги“ остава една от най-атраktivните черкви в Родопите. Лесно ще я откриете в центъра на село Голямо Белово, което отстои само на 4 километра югозападно от град Белово.

В скромния ѝ красив двор се крие и друга интересна обител – скалната църква „Св. Св. Козма и Дамян“.

